

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III. Vtrum esse æternum sit proprium Dei. art. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Secunda conclusio. Deus est sua aeternitas.

Secunda conclusio. Deus est sua aeternitas. Hæc etiam est de fide, & communis sanctorum Patrum: colligiturque ex Concilio Remensi sub Eugenio tertio aduersus Gilbertum Pictaorum Episcopum, ubi dicitur: Imò Deus est magnus, & æternus, quia est sua magnitudo, & sua aeternitas: vt Bernardus refert sermone 80. super cantica. Vide alia, quæ diximus supra quæst. 3. artic. 3. Vnde satis aperte colliges, propositam conclusionem, falsa fide, negari non posse. Testimonia autem, quæ asserunt Deum esse suam aeternitatem, ex Augustino, Gregorio, Anselmo, & Bernardo, adduximus articulo precedente, disputat. 2. Quibus adde illud Dionysij 5. de diuinis nominibus, Deus est æuum æuorum, ubi Deum appellat suam durationem, quam nomine æui aut sæculi, vt creatum ac increatum sub se comprehendit, ibi significauit.

Tertia conclusio. Nulla alia res à Deo est sua duratio.

Tertia conclusio. Nulla alia res à Deo est sua duratio. Hanc probat, quia duratio vel est existentia cuiusque rei, vel eam consequitur, nulla autem alia res à Deo est sua existentia: ergo neque sua duratio: Deus verò, qui est suamet existentia, vt est sua essentia, ita quoque est sua duratio atque aeternitas.

Illud Diui Thomæ in responsione ad primum: Nunc temporis stans, siue instans, efficit secundum nostram apprehensionem aeternitatem: non aliud significat, quam nos apprehensione instantis permanentis venire in cognitionem aeternitatis: sicut apprehensione eiusdem instantis fluentis venimus in cognitionem temporis. Quod autem de aeternitate dixit, dici etiam potest de æuo, quod duratio etiam est indiuisibilis, & tota simul, sicut & aeternitas.

ARTICVLVS III.

Vtrum esse æternum sit proprium Dei.

ÆTERNITAS, vt ex dictis constat, sumi potest, aut pro duratione, quæ nec actu nec potentia, siue secundum se totam, siue secundum aliquam sui partem, terminum habet: aut pro duratione non terminata actu secundum se totam, siue ea terminari possit suapte natura, siue non, aut siue sit terminata actu secundum aliquam partem, siue non.

Prima conclusio. Aeternitas propria sumpta, ita est Dei propria, vt alteri rei communicari nequeat.

Si aeternitas sumatur priori modo, quæ est propriissima aeternitatis vsurpatio, sit prima conclusio. Ita proprium est Dei esse æternum, vt neque diuina potentia conuenire potuerit vlli rei create. Hæc probatur, quoniam aeternitas eo modo sumpta coniuncta est necessario cum summa immutabilitate, quæ ita Deo est propria, vt nulli alteri rei possit vlla ratione conuenire, vt quæstione precedente, ostensum est.

Secunda conclusio. Aeterna à parte ante licet multa potuerint diuina potentia esse, nihil præter Deum fuit.

Si verò aeternitas sumatur posteriori modo, sit secunda conclusio. Licet diuina potentia multa potuerint esse aeterna, re tamen ipsa nihil præter Deum, æternum est à parte ante. Prior pars ex eo patet, quod Angeli, cæli, & multa alia potuerint esse ex aeternitate, vt 8. Physicorum ostensum est. Posterior verò est de fide: Ecclesiastici namque 18. habetur. Qui viuunt in æternum creauit omnia simul: cum autem creauerit cælum & terram in principio temporis, vt ex illo Genes. 1. In principio creauit Deus cælum & terram, est manifestum: sit, vt ex tempore, & non ex aeternitate sint omnes res creatæ. Præterea in Concilio Lateranensi 2. cap. firmiter, de

sum. Trin. & fide Catholica, de Deo dicitur, quod sit vnus vniversorum principium, creator omnium, visibilium & invisibilium, spiritualium, & corporalium, quod sua omnipotente virtute, simul ab initio temporis vtramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporalem, angelicam scilicet & mundanam. Prou. 8. Sapientia diuina de se ipsa dicit, Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret: nihil ergo Deus fecit ex aeternitate.

Tertia conclusio. Multa sunt aeterna à parte post.

Tertia conclusio. Multa sunt aeterna à parte post, hoc est, in æternum nunquam habitura finem. Hæc etiam est de fide: ignis namque inferni dicitur æternus Matth. 25. eo quod nunquam sit habiturus finem: beatitudo etiã nostra propter eandem rationem dicitur ibidem vita aeterna de terra, Ecclesiastes 1. dicitur, Terra autem in æternum stat.

Quarta conclusio. Sumitur etiam æternum in Scripturis factis pro re diuturnæ ac longæ cuiusdam durationis. Quo pacto dicuntur montes æterni. Psalmo 75. Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis. Deuteronomij 33. De pomis collium æternorum. Dicitur etiam æternum de re, quæ licet tandem sit habitura finem, nullus tamen ei præfigitur: quo pacto intelligit Augustinus 4. tomo quæst. 31. in Genesim illud Genesios 17. Dabo tibi, & feminis tuo post te terram Chanaan in possessionem æternam, id est, nõ per decem, aut viginti, aut aliquot alios definitos annos: confirmatque acceptionem hæc vocabuli, æternum, testimonio Horatij, qui in eadem acceptione eo vititur. Eodem modo quæst. 43. in Exodum intelligit illud Exodi 12. Celebrabitis hunc diem solemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno, hoc est, cultu, cui nullum vobis præfigitur terminum: neque enim vel generationes filiorum Israël, vel militans Ecclesia, duraturæ erant in æternum, vt filij Israël absque vilo omnino sipe diem illum in generationibus suis essent celebraturi. Sumitur etiam interdum aeternitas, vt comprehendit æuum, imò & sæculum, hoc est, periodum ac durationem cuiusque rei. Ita sumitur à Dionysio 5. cap. de diuinis nominibus, & ab Anselmo Prologion 20. cap. & ita docuit D. Thomas articulo precedente ad secundum solere etiam vsurpari.

Quarta conclusio. Aeternum dicitur in scripturis, quod longa est duratione.

Circa secundam partem secundæ conclusionis sciendum est, Augustinum Eugubinum in libro de spiritualibus & inuisibilibus creaturis, in eum incidisse errorem, vt crederet, angelos & orbem cæli Empyreici ex aeternitate fuisse creatos, quod nititur probare. Primum, ex illo ad Titum 1. In spem vitam æternam, quam promisi, qui nõ mentitur Deus, ante tempora secularia. Si enim, inquit, ante secula promisi: ergo alicui alteri id promisi: eiusdem namque ad seipsum non est promissio: ergo angeli fuerunt ante secula, ac proinde ex aeternitate, quibus talis promissio facta fuit.

Error Eugubini circa angelos & cælum Empyreum. Eum probat primo.

Secundo, ex illo 1. ad Timotheum 6. Qui solus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inaccessibilem: ait enim lucem hanc non aliud esse posse, quam cælum Empyreum ex aeternitate conditum.

Secundo.

Ad primum nihilominus dicendum est, Diuum Paulum per tempora secularia intellexisse, tempora plurimum sæculorum: sæculum autem est periodus durationis cuiusque rei, vt ex Aristotele 1. de cælo docuit D. Thomas articulo precedente in responsione ad secundum. Vnde sensus est, promiserat (Patribus videlicet veteris Testamenti) ante multa secula, seu periodos durationis ac vitæ multorum hominum. Alij interpretantur, promiserat, id est, statuerat in semetipso ante tempora secularia, id est, ex aeternitate. Alij aliter interpretantur: sed prima expositio magis placet.

Ad primum.

Ad secundum. Ad secundam dicendum est, nomine lucis intelligi ipsam Deum, qui est lux vera. Unde filius dicitur esse *lumen de lumine*. Etenim sicut Deus dicitur habitare immortalitatem, quæ non est res diuersa ab ipso Deo: ita dicitur habitare lucem, quæ ab eo res distincta non est. Vtrum autem sic fidei contraria sententia Græcorum asserentium, angelos ante res corporeas creatos fuisse, dicemus q. 61. vbi id disputat D. Thomas.

ARTICVLVS IV.

Vtrum æternitas differat à tempore.

DOCET potissimum discrimen inter æternitatem & tempus esse, quòd æternitas sit tota simul: tempus verò minime. Reliqua quæ hoc loco dici poterant facillè intelliguntur, tum ex dictis articulo 1. & 4. Physicorum: tum ex iis, quæ articulo sequente dicemus.

ARTICVLVS V.

Vtrum in æuo Angelorum cernatur prius & posterius.

DISPUTATIO I.

Etiam vnde dicitur de vniuersali acceptione.
AEVVM Græcè *αἰών* dicitur, videturque vocabulum latinum deductum ex Græco, & mutatum in duplex v. alterum consonans, & alterum vocale. Prima sua significatione periodum longam temporis, idemque quod sæculum significat, vt ex autoribus profanis constat. Vnde & coæuus, & grandæuus aliquis dicitur. Eldræ etiam 3. cap. 2. habetur. *Civitas illa ab æuo est regibus resistens*, & cap. 4. *Maiesitas & potestas æuorum est apud te Domine*. Translatum verò est ad significandam æternitatem. Ecclesiastici 18. *Numerus dierum hominum centum anni, quasi gutta aque maris deputati sunt*. & sicut calculus arenae sic exigui anni in die eius. Doctores verò, vt ab æternitate & tempore distinguerent durationem rerum, quæ corruptioni obnoxia non sunt, eaque de causa finem non habent ad eam significandam vsurparunt vocabulum æui. Atque in hac significatione sumitur in proposito: quæ vsurpatio non solum Scholasticorum est, sed etiam Augustini libro 83. quæstionum q. 72. vbi de æuo tamquam de re ab æternitate distincta loquens, ait: *Inter quòd est tempus hoc dicitur, quòd illud stabile est, tempus autem mutabile*. eodemque modo ab aliis Patribus accipi solet.

D. Bonaventura.
 Quod primo loco in hoc articulo disputandum occurrit, est: vtrum in æuo detur prius & posterius, D. Bonaventura in 2. d. 2. q. 3. partem affirmantem amplectitur, dicens æuum, quòd ad successionem attinet, medium locum tenere inter æternitatem & tempus. Æternitas namque neque in se, neque in esse diuino, cuius est duratio, successionem vllam, priusve ac posterius habet, sed est tota simul. Tempus autem tam secundum se, quam ratione motus, cuius est duratio, successionem habet: Æuum verò in se quidem, quæ duratio quædam est, successionem habet, priusque ac posterius: esse tamen angeli, cuius est duratio, nullam successionem habet, sed est totum simul: quod hac similitudine explanat: vt enim, inquit, in continuo egressu riuuli ex fonte, non solum egressus ipse continuus est, sed etiam aqua que

A egreditur semper est alia, atque alia: at verò in egressu radij luminis à corpore lucido, quamdiu res illustrata est in eadem distantia, egressus quidem atque inflexus corporis lucidi continuus est: radij verò luminis, qui egreditur semper est idem, ita quòd influxus, post primam irradiationem non est aliud, quam communicatio & conseruatio eiusdem prorsus luminis: quòd primo à corpore lucente emanauit: ita in continuo egressu motus à causa effectrice, continuo egreditur alia atque alia pars motus, quæ alia atque alia parte temporis durat: at verò in egressu angelis à Deo, à quo tam vt fiat, quam vt conseruetur perpetuo pendet, influxus atque actio diuina, quæ illum conseruat, est successiuæ: esse tamen, quòd illi perpetuo ea actione tribuit, est idem omnino ac totum simul. Quare cum duratio angeli per horam sequentem conseruetur influxum successiuum, quo Deus successiuè conseruat idem omnino esse illius: sit, vt duratio angeli per horam sequentem nondum sit, ac proinde sit diuersa ab ea qua modo durat, idcirco in duratione angelis detur successio, sicut in conseruatione datur: non verò in esse angelis, cuius est duratio. Hanc eandem sententiam secutus fuit Varro, vt refert Capreolus in 2. dist. 2. q. 2. in arg. contra quintam conclusionem. Eandem defendit Scotus, vt probabilem, ibidem qu. 1. tamen si propendere videatur in partem oppositam, quam etiam defendit.

C Sententia horum Doctõrum suaderi potest. Primo, quoniam fieri nequit, vt idem simul sit in actu, & in potentia comparatione eiusdem forme indiuisibilis: sed angelus nunc est in potentia vt durat cras: quandoquidem potest nihilum redigi ante diem crastinum, eaque de causa non durare cras: est verò in actu durationis, quàm nunc habet: ergo duratio, qua durabit cras, non est eadem cum ea, qua nunc durat, quasi vtraque sit vna indiuisibilis carens partibus: in duratione ergo angeli datur successio.

D Secundo, ad pleniorẽ intelligentiam huius rei licet argumẽtari. Actio, quæ Deus sine intermissione cõfert esse angelo, eunquẽ conseruat, habet partes, ita scilicet, vt alia parte actionis conseruet eum per primum diem, & alia per secundum: ergo esse quòd ei cõfert, est aliud, atque aliud, ac proinde duratio talis esse erit alia atque alia. Consequentiã patet, quia impossibile est esse partes in actione, quin dentur etiam partes in forma per actionem acquisita, quæ partibus actionis respondeant. Antecedens verò probatur: tum quòd actio illa non fiat in instanti, sed in tempore, ac proinde sit continua & diuisibilis in partes ad diuisionem temporis: tum etiã quia posita tota actione, ponitur omnino effectus: cum actione autem primi diei stat, angelum secundo die non esse, vt patet, si in nihilum redigatur post continuatam actionem toto primo die: ergo actio primi diei non est tota actio, qua Deus cõfert esse angelo duobus continuis diebus, sed pars dumtaxat illius totius actionis.

E Tertiò, duratio angeli est infinita à parte posteriori: si ergo tota sit simul, dabitur aliquid creatum infinitum actu, quòd fieri nequit. Confirmatur hæc ratio, quoniam angelus per suam durationem potest coexistere infinito tempori à parte posteriori: si ergo illa est tota simul, sequitur esse actu infinitam. Consequentiã patet, quia quemadmodum id, quòd potest simul coexistere infinito spatio, est infinitum per immensitatem: ita duratio tota simul, quæ potest coexistere infinito tempori, erit actu infinita.

F Quartò, in eo, quòd habet suum esse atque durationem simul, idem est esse, fuisse, atque futurum esse:

Probatur primo.

Secundo.

Tertiò.

Confirmatur.

Quartò.